

Призив към националните представители и международните институции, заседаващи в Париж

От 30 ноември до 11 декември 2015 г. в Париж ще се проведе XXI Конференция на страните (COP 21) по Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (UNFCCC). Целта на конференцията е, за първи път за повече от 20 години посредничество на Обединените нации, да се сключи задължително и универсално споразумение за климата, което да бъде прието от всички страни.

С оглед на тази среща, която поставя климата в центъра на световните политически дебати, вниманието се съсредоточава върху енергийния сектор, тежката промишленост и транспорта, докато дискусиата за **връзката между храна и климат** заема второстепенно място.

При все това производството на храна представлява както една от главните причини, така и една от основните жертви на климатичните промени, но от друга страна би могло да се превърне в едно от решенията на проблема.

Според петия доклад на Междуправителствения панел за климатичните промени (IPCC), средната температура на планетата се е увеличила с $0,85^{\circ}\text{C}$ през последните сто години. Последното десетилетие е било най-горещото от 1850 г. насам и прогнозите не дават основания за надежди за подобряване на ситуацията. Според симулационните климатични модели, при липса на ограничения на емисиите на парникови газове, средната температура ще се увеличи с до 5°C до края на века, а дори и при увеличение от 2°C се предвиждат изключително тежки екологични и социални последици. Екстремни климатични явления като горещи вълни, наводнения, суши и урагани се превръщат в обичайни и биоразнообразието намалява до нива, които не са констатирани никога досега. Според Организацията по прехрана и земеделие през последните 70 години сме изгубили три четвърти от агробиоразнообразието, което селяните са селектирали през изминалите 10 000 години. Освен това повишаването на температурата на океаните и тяхното подкисляване ограничават възможността им да стабилизират климата.

Последиците от климатичните промени са не само екологични, но и социални. Всъщност основна жертва става най-бедното население. Ежедневно милиони хора губят земя, водоизточници, храна и рискуват да се превърнат в същински климатични бежанци. Според доклад на Световната банка последиците от климатичните промени може да доведат до бедност повече от 100 милиона души до 2030 г. И тези хора се намират в най-ощетените региони на планетата. Така че е засегната и социалната справедливост.

Вече установен факт е, че основната причина за сегашните климатични промени е човекът със своята дейност. Хранително-вкусовата мрежа заема роля на първостепенна важност в рамките на човешката дейност.

Моделът на земеделската и хранително-вкусовата промишленост, който се утвърди от 50-те години насам, се основава на няколко конкретни отличителни признака: нарастваща употреба на петролни деривати като торове, пестициди и горива за земеделската техника; широкомащабно производство, базирано на ограничена гама от видове, растителни сортове и животински породи, експлоатиране на природните ресурси като почви, води, гори и океани, третирани като суровини за консумиране.

Земеделското производство придоби промишлени характеристики и основните му цели са увеличаване на произведените количества, максимизиране на добивите и достигане до международните пазари.

Опазването на околната среда не е приоритет на този модел, който е прегърнал философията на продуктивизма, безкрайния растеж и икономическия либерализъм.

Този модел се базира на една идея за безкраен растеж, но нашата планета разполага с ограничени ресурси.

Предвижда се, че до 2050 г. хората за изхранване по земята ще достигнат 9 милиарда и за привържениците на модела на земеделската и хранителната промишленост, **хранителната сигурностна** планетата зависи от увеличаването на обработваемите площи и от нарастването на добива на хектар чрез напояване, по-интензивно използване на земеделски торове, развитие и разпространение на селектирани растителни хибриди, на животински породи за търговски нужди и трансгенетични организми, както и от производствената концентрация (тоест все по-големи земеделски и животновъдни фирми).

Неблагоприятното влияние на тази система върху околната, социалната среда и човешкото здраве разкрива все по-опустошителните си ефекти. Последиците се измерват в замърсяване на въздуха и подпочвените води, влошаване на състоянието на почвите, подкисляване на океаните, намаляване на енергийните ресурси, загуба на биоразнообразието на биологични ресурси и култури, упадък на екосистемите.

Според Организацията по прехрана и земедение (Faо) по-специално промишленото животновъдство, свързано с все по-високата консумация на месо, ако се разглежда като цялостна верига - от отглеждането на култури за фураж до финалната консумация, е отговорно за 14% от емисиите на парникови газове. По същия начин аквакултурите консумират впечатляващи количества рибно брашно, сериозно замърсяват водите и в много части по света са отговорни за унищожаването на обширни райони мангрови гори.

Налагането на модела на индустриалното земеделие прави все по-уязвими местните общности и рискува да компроментира **дрбномащабното и семейно земеделие**, което в днешно време все още произвежда 70% от консумираната на планетата храна.

Неблагоприятното влияние на този производствен модел върху околната среда касае и етапите на **транспортиране, преработване и дистрибуция** на хранителните продукти.

Поради масовата употреба на изкопаеми горива, изминаваните от храната **големи разстояния** са отговорни за повишеното количество емисии на парникови газове. Етапите на **производство, опаковане и дистрибуция** изискват огромни количества енергия. Потребителите вече са свикнали през всички сезони да разполагат с едни и същи продукти, които често идват от много далечни страни. Преработените и пакетирани храни в супермаркетите са получени чрез много енергоемки промишлени процеси, изискват употребата на големи количества **консерванти и добавки** и са опаковани с материали, които рядко са устойчиви както като производство, така и като обезвреждане. Разходите за всичко това се плащат от здравето: на индивида и на околната среда.

Последствие от тази хиперпродуктивистична система е **разхищението на храна** на всички етапи от веригата. Всяка година около 1,3 милиарда тона храна (които съответстват на една трета от произведените продукти) се разхищават по света: една верига, която започва в полетата и животновъдните ферми, продължава през етапа на преработка и търговия и приключва в нашите кухни. Количеството разхищавана храна е скъпоструващо от гледна точка на екологията, икономиката, етиката и културата.

Най-крещящият парадокс на тази система е фактът, че от една страна количеството произведена в света храна надхвърля необходимото (би могла да изхрани дори 12,5 милиарда човека), а от друга страна 800 милиона човека продължават да **гладуват**.

Следователно решението не е в увеличение на производството, а в една съвсем различна система: производствена, дистрибуторска и на достъп до храната.

За справяне с проблема с климатичното затопляне, от основно значение е правителствата да подновят и засилят ангажимента си за ограничаване на емисиите. Това обаче не е достатъчно: необходимо е парадигмата - икономическа, социална и културна - да бъде радикално променена с цел насърчаване на ново земеделие - устойчиво и опазващо околната среда.

Не е достатъчно да се променят един или няколко производствени процеса. **Трябва да се разгледа цялостната система на земеделие и хранително-вкусова промишленост и да се възприемат екологични земеделски практики**, които да позволяват едновременно: **да се намери решение**, а именно начин за справяне с причините за климатичните промени, намалявайки неблагоприятното влияние на селското стопанство върху климата и емисиите на въглероден двуокис и азотен окис; **да се смекчи**, тоест да се намали влиянието на климатичните промени върху земеделието, правейки земеделските производители по-малко уязвими от социална, икономическа и екологична гледна точка; **да се адаптира**, тоест да се подобри капацитетът на земеделските производители да реагират на климатичните промени, предпочитайки местните практики за управление в полза на биоразнообразието и защита на екосистемите. **Агроекологията** допълва екологичните, социални, икономически и политически измерения в един глобален подход. Разглежда агросистемите като динамични съвкупности, изградени от живи организми (растения, животни, микроорганизми), които си взаимодействат с околната среда (почва, вода, климат, светлина). Оценява тяхната устойчивост не само от гледна точка на екологични фактори, но и на базата на благоденствието на популациите.

Защитава природното равновесие, като се базира на интеграцията между традиционни знания и иновации от изследователската дейност. Осъжда монокултурите, насърчава диверсификацията, валоризира местните растителни сортове и породи. Намалява зависимостта от изкопаеми горива, пестициди и химически торове. Базира се на техники, които съхраняват влажността и плодородието на почвата, като увеличават способността ѝ за задържане на въглерод. Предпазва земята от ерозия и забавя процеса на опустиняване. Насърчава форми на устойчиво животновъдство, базирани на традиционни местни породи, по-подходящи за климата и местната география, на техники, съобразени с хуманното отношение към животните, на добро управление на пасищата.

Необходима е радикална промяна на тенденцията и на методите на разпространение и потребление.

Трябва да се окуражават късите вериги, да се намалят посредниците по дистрибуторската верига, като се разработят форми на директна продажба в селските райони, улеснявайки достъпа до местни и устойчиви продукти, подкрепяйки решения, които да установяват директна връзка между производители и потребители, като групите за правене на солидарни покупки (Gas), земеделието, подкрепено от общността (Csa) и асоциациите за поддържане на селското земеделие (Amap).

Покупателната способност на потребителя може да обуслови производството и разпространението, като стимулира популяризирането на щадящи околната среда методи. Гражданите трябва да бъдат окуражавани да вземат осъзнати решения и да прилагат устойчиви начини на хранене, предпочитайки местните, пресни сезонни продукти, ограничавайки количеството месо и млечни продукти, консумирайки зърнени храни, зеленчуци и бобови култури, четейки внимателно етикетите, избягвайки храни с твърде много съставки, избирайки продукти с малко или щадяща околната среда опаковка.

От основно значение е да се намали **разхищението на храна** на всички етапи от веригата и храната отново да бъде ценена, а не да бъде третирана като стока, нито да става отпадък.

От основно значение е да се предвидят **финансираня и конкретни субсидии за производители, които прилагат агроекологични критерии**, окуражавайки прилагането на по-устойчиви практики.

Международната система за компенсиране, възприета след Киото, предвижда, че - предвид максималното допустимо производство на парникови газове на световно ниво, разпределено между различните страни под формата на права на емисии - производителите от някои страни могат да продават своите права на емисии на производители, които пък не успяват да се задържат в разрешените параметри. Тази система не разрешава проблема, може би в най-добрия случай го ограничава, като делокализира мероприятия по подобряване на технологиите далече от източниците на замърсяване. Предизвикателството през нас е източниците на замърсяване да се намалят радикално и навсякъде, като се използва чиста енергия и на производителите бъде наложено да поемат всички екологични разходи, причинени от тяхното производство, допринасяйки по този начин за формирането на по-реалистични пазарни цени.

Конференцията COP21 трябва да бъде повратна точка и да докаже общото усилие на 196 страни за справяне с глобалния проблем с климатичните промени, стигайки до подписването на едно споделено мащабно споразумение.

С този документ искаме от представителите на страните и международните институции, които са се събрали в Париж, да вземат под сериозно внимание решителната роля на хранителната система (земеделие, животновъдство, рибовъдство, дистрибуция и потребление) поради дълбоката ѝ връзка с климата.

И се обръщаме с апел за насърчаване на международни политики, които са в състояние да променят радикално настоящата хранителна система.